

JÄTEALAN JA KIERTOTALOUDEN YHTEISTYÖRYHMÄ JÄKKI (1/2024)

Aika 22.4.2024 klo 13.00-15.30

Paikka Nh. Meripaja (Laivastonkatu 22) ja Teams

Osallistujat

(läsnäolijat kursiivilla)

Anna-Maija Pajukallio (pj), YM
Jarmo Muurman (vpj), YM
Tarja Anttonen, Kierrätysteollisuus ry
Malin Castell-Rudenhansen, VTT
Anna-Kaisa Elo, LAB amk.
Paula Eskola, Motiva
Titta Berlin, MMM
Hanna Hartikainen, Luke
Mika Heinonen, Pirkanmaan ELY
Kari Herlevi, Sitra
Mika Honkanen, TEM
Timo Hämäläinen, Suomen kiertovoima ry
Ursula Immonen, SLL Uudenmaan piiri
Tuulia Innala, Kuntaliitto
Jussi Kauppila, YM
Heli Kivisaari, GTK
Tuovi Kurttio, RENET Uudelleenkäyttöverkosto
Juha-Matti Katajajuuri, Luke
Jukka Kero, Kiinteistöliitto
Salla Koivusalo, YM
Marja-Riitta Korhonen, YM
Juha Laurila, Rakennusteollisuus RT / Infra ry
Karoliina Muukkonen, Energiateollisuus ry
Tuuli Myllymaa, Syke

Jussi Nikula, WWF (kohdat 1-3)
Pekka Niskasaari, Jätehuoltoyhdistys
Emppu Nurminen, RENET Uudelleenkäyttöverk.
Marja Ola, Kaupan liitto.
Anu Patrikainen, Jätehuoltoyhdistys
Elina Pohjalainen, VTT
Saila Porthen, Varsinais-Suomen ELY
Alli Pylkkö, YM
Lasse Pöyry, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
Johanna Routio, YM
Jenni Sademies, TYNK
Hanna Salmenperä, Syke
Heikki Sorasahi (siht.), YM
Sirje Stén, YM
Liisa-Marie Stenbäck, Paristokierrätys / Recser Oy
Kati Suomalainen, YM
Pekka Suomela, Kaivosteollisuus ry
Outi Suomi, Business Finland
Juha-Heikki Tanskanen, Suomen pakkauskierrätys
Rinki Oy
Tiina Toivonen, Suomen yrittäjät
Merja Torniainen, Ruokavirasto
Jenni Vainioranta, Kuluttajaliitto
Aaron Vuola, Metsäteollisuus ry

Asialista

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Anna-Maija Pajukallio avasi kokouksen klo 13.01.

2. Esityslistan hyväksyminen

Hyväksyttiin esityslista ilman muutostarpeita.

3. Tervetuloa – jäsenten esittäytyminen ja toiveet (tiiviisti esitettynä) yhteistyöryhmälle

Toteutettiin ryhmän jäsenten esittelykierros.

Seuraavassa nostoja jäsenten toiveista ja odotuksista yhteistyöryhmälle:

- Aktiivinen osallistuminen, verkostoituminen, yhteistyömahdollisuudet, hankkeiden syntyminen sekä toisilta oppiminen ja kirittäminen.
- Ajankohtaisten asioiden esille tuonti sekä keskustelu niistä.

- Ratkaisujen vaikutustenarvioinnin huomioiminen enemmän.
- Lainsäädäntökehityksen tilannekatsaukset ja yhteinen seuranta ml. EU-lainsäädäntö.
- Ennakoiva EU-edunvalvonta: Tulevaisuuden hahmotus kokoamalla yhteisiä näkemyksiä ja viemällä hyviä visioita ja viestejä komission suuntaan.
- Pyrkimys kehittämään Suomea, jonka kulutus mahtuu yhden maapallon rajoihin.
- Kiertotalouden etusijajärjestyksen tekeminen todeksi yhteiskunnassa sekä ryhmässä.
- Suomen tilanteen parempi ymmärrys eri toimijoiden osalta.

Ryhmän jäsenten toiveista nousseita tarkempia aiheita:

- Työllisyyttä, kasvua, kilpailukykyä, uutta yrittäjyyttä ja elinkeinoelämää tarkastelevat ulottuvuudet.
- Kuluttajanäkökulma tärkeä pitää mukana.
- Arjen kiertotalouden edistäminen sekä ratkaisut ylikulutukseen (esim. jakamistalous).
- Jätehuolto sekä siihen liittyvän TKI-osaamisen kehittäminen (esim. teolliset symbioosit).
- Jätteenpolton päästökaupan käsittely.
- Pk-yrittäjien huomiointi: Lainsäädännöstä koituu paljon vaikutuksia, joten miten pienemmät toimijat pidetään mukana?

4. Yhteistyöryhmän tehtävä ja toimintaperiaatteet

Anna-Maija Pajukallio kävi esityksessään läpi ryhmän toimikauden (15.4.2024-31.12.2027) tavoitteet, tehtävät, toimintatavat, evästyksset sekä vuonna 2024 järjestettävien kokousten ajankohdat.

Ryhmän keskeisimpiä tehtäviä ovat mm.:

- ohjata jätehuollon valtakunnallisten tavoitteiden ja toimenpiteiden valmistelua (Valtakunnallinen jätesuunnitelma, VALTSU),
- tukea kiertotalouden strategisen ohjelman toimeenpanoa, sekä
- seurata ja edistää jäte- ja tuotelainsäädännön sekä kiertotalouslain valmistelua ja toimeenpanoa.

5. Ajankohtaiskatsaukset

Ajankohtaisia materiaalikierrot-yksiköstä

Anna-Maija Pajukallio kävi kattavassa esityksessään läpi seuraavia aiheita:

- Poimintoja kehysriihestä
- Alati muuttuva jätelaki – taustalla EU-säädöstyö & hallitusohjelma
- Jätelain uudistamisen kolme osaa ml. ”Kiertotalouslaki”
- Uusiomateriaalien tuotteistamiseen liittyvän työn tilannekatsaus
- EU-aloitteet: akkuasetus, SER-direktiivin muutos, jätteen siirtoasetus, pakkaus- ja pakkausjäteasetus PPWR, ajoneuvojen kiertotalousasetus, kriittisten raaka-aineiden asetus CRMA).
- Tietoisku: siirtoasiakirjan viestintähanke; ajankohtaista POP-jätteistä; ajankohtaisia asioita neuvonnasta, tiedottamisesta ja koulutuksesta; sekä kierrätysasteeseen liittyvistä ”ratkaisurallista” ja tilastopäivityksestä.

Esitystä seuranneessa keskustelussa tiedusteltiin tarkennuksia Jätelaki I:n aikatauluihin.

Todettiin, että hallituksen esitys pyritään antamaan viimeistään heinäkuun alkuun mennessä.

Jätelaki II:n osalta pyydettiin tarkennuksia toukokuussa asetettavan seurantaryhmän roolista. Siihen todettiin, että kyse on työryhmiä löyhemmästä ryhmästä, joka tukee ja seuraa säädösvalmistelua eikä pyri yksimieliseen päätöksentekoon.

Jätetilastojen päivityksen osalta ehdotettiin, että Tilastokeskukselta olisi hyvä saada esitys joka pureutuisi tarkemmin syihin jätemäärien laskun taustalla. Tiedot tilastojen taustalla on tärkeä ymmärtää hyvin, koska tilastot ovat jätesuunnittelun kulmakivi.

Ajankohtaisia kiertotaloudesta

Esityksessään Jarmo Muurman kävi läpi ajankohtaisia asioita seuraavista aiheista:

- Mahdollistava toimintaympäristö
- Hallitus kehittää kierrätetyille raaka-aineelle toimivat markkinat
- Kuluttajiin liittyvät EU-aloitteet (vihreät väittämät ja tavaroiden kestävä kuluttaminen)
- Kemikaalit kierrossa
- Alueidenkäyttö ja rakentaminen.

Esitystä seuranneessa keskustelussa todettiin, että YM voisi tehdä enemmän rahoittajien kouluttamiseksi mm. EAKR-rahoituksen osalta. Näkemyksen taustalla on huono kokemus erään laaja-alaisen ja ylimaakunnalliseen yhteistyöhön perustuneen EAKR-hakemuksen yllättävästä hylkäämisestä. Toukokuussa 2024 avautuvan rahoitushaun osalta onkin pyritty tarkentamaan valintakriteerejä mm. jätehuollon etusijajärjestystä toteuttavien hakemusten priorisoimiseksi.

Lisäksi todettiin, että Suomen pitäisi pyrkiä hyödyntämään enemmän EU-rahoitusta, sillä tarjolla on mm. kolme LIFE-instrumenttia suurempaa rahoitusinstrumenttia. Tarjolla olevia rahoitusinstrumentteja toivottiin käsiteltävän jossain tulevassa ryhmän kokouksessa. LIFE-instrumentista todettiin, että kyseinen rahoitus ei ole ”helppoa” ja esimerkiksi omarahoitusosuus on vaikea järjestää valtion yksiköissä.

6. Jätedirektiivin muutos- elintarvike- ja tekstiilijätteet

Sirje Stén (YM) kävi esityksessään läpi EU:n jätedirektiivin muutosehdotusta elintarvike- ja tekstiilijätteen osalta.

Esitystä seuranneessa keskustelussa kysyttiin tuottajavastuun määräytymisestä, jos toimija tuottaa sekä uusia että käytettyjä tekstiilituotteita. Ja onko tuottajavastuussa, mikäli tuottaa tuotteita vain käytetyistä materiaaleista? Vastauksena todettiin, että tuottajan määrittely on monimutkainen, mutta ainoastaan yksi toimija voi olla yhden tuotteen tuottajavastuullinen. Periaatteessa toimija ei ole tuottajavastuuvollinen, jos se tuottaa tuotteita vain vanhoista tekstiileistä.

Lisäksi kysyttiin tekstiilien tuottajavastuun osalta määritelmiä seuraavalle: ”ammattimaisen henkilökunnan toimesta suoraan myyntiin”. Tähän todettiin, että esimerkiksi kirpputorilla tai 2nd hand -palvelussa vastaanotettavia ja suoraan myyntiin laitettavia vaatteita ei katsota jätteeksi, vaan ne pysyvät edelleen tuotteina. Kaduilla olevat tekstiilikeräyslaatikot sen sijaan katsotaan tämänhetkisen direktiiviesityksen mukaan jätteenkeräykseksi.

Myös ”sosiaalisen toimijan” määritelmä herätti kysymyksen. Sosiaalinen toimija (Social Economy entity) on määritelty direktiiviehdotuksessa usealla määrittelyllä mm. toimija luovuttaa voittonsa hyvää tarkoitukseen ja on demokraattisesti toimiva. Aiheeseen liittyen ilmeni myös huoli tukityöllistämisen mahdollisuuksien heikkenemisestä ja sen vaikuttamisesta uudelleenkäytön tulevaisuuteen.

Viimeisenä nousi kysymys mahdollisista sanktioista, jos elintarvikejätteen vähentämistavoitteita ei saavuteta. Siihen todettiin, että tavoitteet ovat lainsäädännöllisesti sitovia, kuten yhdyskuntajätehuollossakin. Vielä ei ole nähty yhdyskuntajätteiden tavoitteiden rikkomusmenettelyä ja mahdollisia sanktioita, mutta näissäkin tavoitteissa prosessi on sama kuin yhdyskuntajätteissä.

7. Yhteistyöryhmän jäsenten kuulumiset

Ryhmän jäsenet nostivat esiin seuraavia ajankohtaisia kuulumisia:

- Hanna Salmenperä & Tuuli Myllymaa, Syke: Muovien kestäviä arvoketjuja kehittävässä LIFE SIP PlastLIFE -hankkeessa käynnissä parhaillaan muovituotteiden ja pakkausten uudelleenkäytön murrosareenatyöskentely. Tavoitteena on rakentaa muutospolkuja yhteisesti valittujen uudelleenkäytön muutostavoitteiden saavuttamiseksi. Työ jatkuu kevään 24. Mukana laaja joukko muovien ja uudelleenkäytön asiantuntijoita. Syke koordinoi työtä. PlastLIFE-hankkeen seminaari: <https://kiertotaloussuomi.fi/tapahtuma/plastlife-seminaari-24-4/> ja huomaattehan että Kiertotalous-Suomi-verkoston [Tapahtumat-sivut](#) kokoavat kaikki alan tapahtumat yhdelle sivulle, jonne voivat kaikki itse ilmoittaa oman alan tapahtumansa.
- Pekka Niskasaari, Jätehuoltoyhdistys / Forum Virium: Käynnissä on EAKR-hanke, jossa kokeillaan ja tutkitaan sosiaalisen korjaustoiminnan, syntyvän mahdollisen viimeisen jätteen, korjattavuusindeksin ja laitteiden uudelleenkäytön kokemuksia laajasti SER-näkökulmassa (6000 laitetta vuodessa). Lisätiedot pekka.niskasaari@forumvirium.fi.
- Tuovi Kurttio, RENET Uudelleenkäyttöverkosto: RREUSE on juuri julkaissut tutkimusraportin / selvityksen julkisiin hankintoihin liittyen. [Advancing Climate, Environmental and Social Goals Through Public Procurement](#).
- Elina Pohjalainen, VTT: Tervetuloa webinaariin jossa käsitellään muovien kierrätystä. Syvennytään vaikeasti kierrätettäviin muovijätteisiin, sekä eri keräys- ja kierrätysvaihtoehtoihin. [Muoviroskasta kierrätysmuoveja: seuraavan | VTT \(vttresearch.com\)](#).

8. Muut asiat

Ei muita asioita.

9. Kokouksen päätös

Puheenjohtaja päätti kokouksen noin klo 15.30.